ZAJÍMAVĚJŠÍ NÁLEZY MOTÝLŮ MIMONĚ A JEJÍHO OKOLÍ
(LEPIDOPTERA)

Marcel Bouma

Oblast východní části Severočeského kraje nebyla doposud po entomologické stránce podrobně literárně zpracována.Patří k méně atraktivním oblastem a proto je ze strany entomologů dosti opomíjena.

V poslední době je oblast hlavně v místech s původní vegetací devastována v souvislosti s regulací vodních toků a především s těžbou rud. Domnívám se proto, že některé vzácné a lokální druhy za několik let pravděpodobně vymizí.

V práci uvádím seznam vzácnějších druhů Lepidopter,které jsem zjistil na tomto území od roku 1965 do r. 1979. Literárně jsem toto území již zpracoval v r. 1976 jako příspěvek do soutěže SVOČ na Pedagogické fakultě v Ústí n.L. Domnívám se,že by práce mohla přispět k faunistice motýlů ČSR.

Zkoumané území je na severu ohraničeno obcemi Brtniště a Stráž p.R. jižní hranici tvoří Břehyňský rybník, Máchovo jezero a železniční trať Doksy - Jestřebí. Centrem mého působení byla především Mimoň a kopec Ralsko (696 m.n.m.).Orograficky patří oblast do Severočeské křídové tabule. Povrch tvoří převážně pískovce.Na četných místech pronikají třetihorní vyvřeliny, dávající oblasti charakteristický ráz. Jsou tvořeny čedičovými horninami. Botanické složení je dosti pestré. Přes polovinu území tvoří lesy.Na písčitých půdách převládají bory s bohatým podrostem (Vaccinium myrtillus L., V.vitis-idaea),na rašelinách roste vzácně vlochyně (V. uliginosum), klikva (Oxycoccus) a rojovník bahenní (Ledum palustre). Na čedičových kopcích jsou zbytky původních bučin s příměsí jilmů, javorů, jasanů, lip a modřínů s typickou květenou jako např.kyčelnice (Dentaria), dymnivka (Corydalis) , sasanka (Anemone) aj. Roste tu také velmi vzácná ostřice tlapkatá velkonohá (Carex pediformis ssp. macroura) . Podél řeky Ploučnice rostou olše a vrby. Zde se rozkládají četná rašeliniště a bažiny.Oblast zaujímá i místa stepního charakteru, jsou to hlavně železniční náspy, zbytky polních mezí a okraje lesů.

Lokality jsem navštěvoval pravidelně,nejméně jednou týdně.Zjistil jsem zde celkem 518 druhů Lepidopter mimo skupinu Microlepidoptera,kterou jsem nesledoval. Rhopalocera - 72 druhů,Sphingidae - 14,Notodonti-

dae - 24, Lymantriidae - 7, Lasiocampidae - 10, Lemoniidae - 1, Endromididae - 1, Saturniidae - 2, Drepanidae - 5, Arctiidae - 23, Zygaenidae - 10, Tetheidae - 6, Geometridae - 161, Noctuidae - 182.

Závěrem bych chtěl poděkovat těm,kteří mi při vzniku práce vycházeli vstříc. Dr.Miroslavu Honců,Ivanu Solovkovi za cenné rady a údaje o lokalitách, Jiřímu Chvalkovskému za údaje z jeho sbírky a Vitaliji Pavelčíkovi za determinaci sporných druhů.

Část speciální:

Seznam vzácnějších druhů vybraný z celkového počtu druhů zjištěných za období od roku 1965 do roku 1979.

Papilionidae

1. Iphiclides podalirius L. 27.5.1974 1 ex., 16.5.1976 1 ex.,
2. Papilio machaon L. konec 6.1965 7 housenek na Peucedanum, 17.7.1971 4 ex., 20.7.1972 3 ex., 3.7.1974 4 ex., 16.5.1976 5 ex.,

Pieridae

3. Aporia crataegi L. 11.6.1972 1 ex. leg. Chvalkovský
4. Pontia daplidice L. konec 8.1965 2 ex. v kopuli
5. Colias crocea Geoffroy 7.-9.8.1968 asi 20 ex.,

Nymphalidae

6. Limenitis populi L. 6.1965-68 lokální, hojný, 9.8.1974 2 ex., 8.6. 1979 5 ex.,
7. Brenthis ino Rott. koncem 6. do pol. 7. od r. 1972 hojný, močály
8. Melitaea diamina Lang - nyní již na jedné lokalitě, konec VI. - zač. VII. na 2 lokalitách hojný 1972-1976 .
9. Euphydryas aurinia Rott. - jediná lokalita rašeliniště , 15.6. 1974 14 ex.,

Satyridae

10. Hipparchia semele L. - VII.-VIII.1965-1968 jednotlivě v borových lesích, 1.8.1972 1 ex., 8.8.1972 1 ex.,
11. Minois dryas Scop. - ojedinělý nález 1.9.1977 1 ex. v borovém lese.
12. Coenonympha tullia Müll. - velmi lokálně, koncem VI. - zač. VII.1972 -1974 hojně na bažinách.

Lycaenidae

13. Heodes alciphron Rott. 30.6.1972 1 ex., 12.6.1974 1 ex., 18.7.1978 2 ex., 21.6.1979 4 ex., vlhké louky,
14. Everes argiades Pall. 20.5.1974 1 ex., 29.7.1975 1 ex.,
15. Maculines nausithous Brgstr. - koncem VII.- zač. VIII.1974-1976 velmi hojný na vlhkých loukách, 27.7.1979 12 ex.

16. Lycaeides idas L. - od r.1970 koncem VI.-VII. hojně v borových lesích na pasekách.
17. Aricia agestis Schiff. - ojedinělý nález v borovém lese 15.8.1978 1 ex.

Sphingidae

18. Acherontia atropos L. 3.10.1967 1 ex., 12.10.1967 1 ex kukla.
19. Agrius convolvuli L. 19.9.1970 1 ex., 2.9.1971 1 ex., 14.9.1974 1 ex.
20. Sphinx ligustri L. 28.5.1967 1 ex., 2.9.1967 12 housenek na Syringa.
21. Hyles euphorbiae L. - v letech 1965-1968 koncem V. - zač. VII. velmi hojný, VII.-VIII. hromadný výskyt housenek na Euphorbia, od r. 1969 náhle vymizel, až 5.6.1978 1 ex.
22. Proserpinus proserpina Pall. 22.5.1971 1 ex., 8.6.1972 2 ex., 29.5.-4.6.1973 4 ex., 20.5.-6.6.1974 18 ex., 2.6.1975 2 ex., 12.6.1976 6ex. 2.6.1977 2 ex., 5.6.1978 3 ex., 18.7.1974 2 housenky s požerky na pupalce Oenothera .
23. Macroglossum stellatarum L. VII.1967-1972 každoročně 2-5 housenek na Galium verum, VI.1973-1979 každoročně pozorováno 1-3 ex.
24. Hemaris tityus L. 27.6.1967 1housenka na chrastavci Knautia .

Notodontidae

25. Hybocampa milhauseri F. 11.6.1977 1 ex., 21.5.1978 2 ex., 21.6.1979 1 ex.
26. Drymonia querna Den. a Schiff. 8.8.1977 1 ex.
27. Leucodonta bicoloria Den. a Schiff. 20.6.1974 2 ex., 1.6.1977 3 ex., 18.6.1978 2 ex., 19.6.1979 7 ex.
28. Odontosia carmelita Esp. 4.5.1976 1 ex., 6.5.1977 1 ex., 12.5.1979 2 ex.
29. Clostera anastomosis L. 27.7.1979 3 housenky na osice.

Limantriidae

30. Arctornis l-nigrum Müll. 19.6.1979 5 ex.

Lasiocampidae

31. Philudoria potatoria L. - koncem VI.1972 přes 200 housenek a 1973 jen 30 h. na bahnité louce, lokalita již neexistuje.
32 Phyllodesma tremulifolia Hb. 4.5.1971 12 ex., 1.6.1973 1 ex.; 12.4. 1974 1 ex., leg. Chvalkovský .

Lemoniidae

33. Lemonia dumi L. 8.10.1970 1 ex. v letu.

Endromididae

34. Endromis versicolora L. 1.4.1979 1 ex., 2.7.1979 13 housenek na břízkách podél silnice.

Saturnidae

35. Aglia tau L. - koncem IV.-pol.V. velmi hojný, jen v bukových lesích, r. 1974 - velmi časný výskyt 8.-11.4. .

Drepanidae

36. Drepana cultraria F. - stejně jako předešlý, 2 gen. VII.-VIII.

Arctiidae

37. Comacla senex Hb. 27.7.1976 2 ex. v borovém lese
38. Nudaria mundana L. - pouze na 1 lokalitě list. les , 14.6.1974 asi 300 housenek na skalách, 18.5.1979 asi 60 h.
39. Thyria jacobaeae L. 2.6.1971 6 ex., VIII.1972-1976 každoročně 3-5 housenek na starčku Senecio jacobae , 6.-9.6.1977 4 ex.,
40. Coscinia cribraria L. 8.8.1974 1 ex., 4.8.1975 1 ex., 19.6. a 15.7. 1979 1 ex.
41. Philea irrorella L. 4.6.1977 3 ex., 12.5.1978 +6 housenek na lišejnících na zemi, 9.6.1979 6 ex.
42. Rhyparia purpurata L. 18.5.1978 1 housenka na kopřivě na polní cestě (leg. Chvalkovský).
43. Euplagia quadripunctaria Poda 22.8.1978 1 ex.

Zygaenidae

44. Zygaena ephialtes L. 30.7.1977 12 ex., 16.8.1978 2 ex., 27.7.1979 1 ex., 1 lokalita - silniční příkop.

Tetheidae

45. Tetheella fluctuosa Hb. 8.7.1977 9 ex., 21.6.1979 13 ex.

Geometridae

46. Euchloris smaragdaria F. 28.8.1974 2 ex., 15.6.1977 1 ex., 21.6. 1979 5 ex., železniční náspy.
47. Rhodostrophia vibicaria Cl. 12.6.1977 8 ex., 19.6.1979 1 ex.
48. Sterrha muricata Hufn. 15.7.1977 3 ex., 1.7.1979 1 ex., pouze 1 lokalita rašeliniště .
49. Lythria purpurata L. 28.6.1974 27 ex., 16.5.1976 1 ex.,

50. Chesias legatella Schiff. - ojed. nález, 10.10.1977 1 ex.
51. Acasis viretata Hb. 21.4.1979 1 ex., 20.5.1980 1 ex., v borovém lese sedící na kmenech.
52. Nothocasis sertata Hb. 17.9.1978 asi 30 ex., pouze na 1 lokalitě bukový les .
53. Mysticoptera sexalata Retz. 6.6.1978 1 ex., 19.6.1979 2 ex.
54. Triphosa dubitata L. 5.5.1976 1 ex.
55. Eustroma reticulata Den. a Schiff. 13.7.1977 1 ex., 22.6.1979 3 ex., 1 lokalita bukový les .
56. Lygris mellinata Fabr. 19.6.1979 4 ex.
57. Plemyria rubiginalis Den.et.Schiff. =bicalorata Hufn. 6.8.1977 1 ex., 1.8.1979 2 ex.
57a Thera albonigrata Höfer 1.6.1979 1 ex.
58. Xanthorhoe biriviata Bkh. - koncem IV.-zač.VI. a koncem VII. jednotlivě v bukových lesích.
59. Nycterosea obstipata F. 1.6.1979 2 ex.
60. Cosmorhoe tophaceata Schiff. 18.6.1979 1 ex. na čedičové suti.
61. Euphyia molluginata Hb. 1.6.1979 1 ex.
62. Ecliptopera capitata H.-S. 1.-9.6.1979 4 ex., bukový les.
63. Rheumaptera hastata L. 6.6.1970 1 ex., 13.6.1975 1 ex. v bor. lese.
64. Anticlea badiata Schiff. 5.5.1976 1 ex.
65. Discoloxia blomeri Curt. 17.6.1978 5 ex., 1.-19.6.1979 22 ex. ve starém jilmovém lese, pouze 1 lokalita.
66. Eupithecia conterminata Z. 27.4.1974 1 ex., smrkový les.
67. E. venosata F. 15.6.1977 1 ex.
68. E. nanata Hb. 19.6.1979 1 ex.
69 Arichanna melanaria L. - zač. VII.1965-1978 vzácně, 27.6.-2.7.1979 hromadně, během jednoho dopoledne jsem zaznamenal přes 1 000 ex., druh se vyskytuje jen na 1 lokalitě podmáčený borový les .
70. Pseudopanthera macularia L. - konc. V.-zač.VI.1972-1977 velmi hojný, 1978-1979 žádný nález, pouze 1 lokalita bukový les .
71. Poecilopsis isabellae Hes.-Harr. 19.3.1972 1 ex., 17.4.1979 1 ex., 21.4.1979 1 ex. ♀ , z jejichž vajíček bylo vypěstováno několik ex., ex. nalezeny pouze na 1 lokalitě v buk. lese s jednotlivými modříny.
72. Pachycnemia hippocastanaria Hb. - ojedinělý nález v borovém lese na všesovišti 1.6.1979 1 ex.
73. Gnophos obscurata Schiff. 15.8.1979 1 ex. v borovém lese.
74. G. dilucidaria Schiff. 15.7.1972 6 ex. na kmenech borovic.

Noctuidae

75. Cucullia fraudatrix Ev. 27.7.1976 1 ex.
76. Lithomoia solidaginis Hb. 2.9.1977 6 ex. v borovém lese.
77. Polymixis xanthomista Hb. 2.9.1977 2 ex.
78. Ochropleura praecox L. 27.7.1976 1 ex., 1.8.1979 1 ex.
79. Noctua orbona Hufn. 1.9.1976 3 ex., 2.9.1977 2 ex.
80. Spaelotis ravida Den. et Schiff. 22.7.1977 1 ex.
81. Lycophotia porphyrea Den. et Schiff. 18.8.1978 2 ex., 21.6.1979 3 ex.
82. Lycophotia molothina Esp. 29.5.1979 4 ex. v borovém lese.
83. Eurois occulta L. 19.6.-1.7.1979 v borových lesích hojný.
84. Anarta myrtilli L. 24.7.1975 1 ex. na kvetoucím vřesu.
85. Orthosia populi Ström 14.6.1979 8 ex.
86. Mythimna turca L. 27.7.1977 1 ex.
87. Acronicta alni L. 5.6.1978 2 ex., 1.6.1979 3 ex.
88. Thalpophila matura Hufn. 5.8.1977 1 ex.
89. Calamia tridens Hufn. 5.8.1977 1 ex.
90. Nonagria typhae Thnbg. 17.9.1975 1 ex.
91. Syngrapha interrogationis L. - náhodný nález 27.7.1979 1 ex.
92. Chrysaspidia festucae L. 13.6.1975 1 ex. večer u kvetoucích smolniček.
93. Ch. bractea Den. et Schiff. 3.-6.7.1975 9 ex., 21.6.1979 1 ex., 27.7. 1979 1 ex., vlhké lesní louky.
94. Catocala sponsa L. 1.9.1967 1 ex.
95. C. fraxini L. 1.9.1976 1 ex., 9.9.1976 2 ex., 15.8.1977 1 ex.
96. C. promissa Den. et Schiff. 9. a 29.8.1972 4 ex. v dubovém lese sající mízu z kmenů.

Nakonec přikládám seznam neobyčejně zajímavých nálezů přímo z Mimoně, které se v přírodě najdou málokdy.

Aglais urticae L. Nymph. - aberace, 2.9.1977 jsem nalezl čerstvě vylíhlý ex., jehož skvrny na předních křídlech byly spojeny, zadní křídla celá černá.

Argynnis paphia L. Nymph . - gynandromorfní ex. obojetník , 10.8.1975 1 ex.

Clossiana selene Schiff. Nymph. - aberace, 12.-19.5.1974 hojné ex., kterým chybí na předních křídlech většina skvrn, kresba na rubu zadních je rozmazaná, 27.5.1974 - 1 úplně černý ex.

Deilephila elpenor L. x D. porcellus L. Sphing. - 14.5.1974 1 ex. na zdi pod pouličním osvětlením leg. Bouma, Chvalkovský . Kříženci nalezení v přírodě patří opravdu k raritám.

Bupalus piniarius L. Geom. - 19.6.1979 1 ex. o s černými křídly, f. nigricarius.

Jak vyplývá z uvedeného seznamu, je tato oblast jak druhově tak počtem rarit dosti bohatá. Za zmínku stojí především: Pontia daplidice L., Coenonympha tullia Müll., Minois dryas Scop., Proserpinus proserpina P., Lemonia dumi L., Rhyparia purpurata L., Acasis viretata Hb., Thera albonigrata Höfer, Nycterosea obstipata F., Discoloxia blomeri Curt., Eupithecia conterminata Zeller, Ochropleura praecox L., Spaelotis ravida Den. et Schiff., Lycophotia molothina Esp., Anarta myrtilli L. a další nálezy, uvedené na konci seznamu.

Summary

In the present paper author reports the findings of 97 rare and remarkable cpecies of Lepidoptera, which he found in the outskirts of Mimoň. He worked here from 1965 to 1979 years. Very remarkable species are e.g. Pontia daplidice L.,Proserpinus proserpina Pall.,Rhyparia purpurata L.,Acasis viretata Hb.,Thera albonigrata Höfer, Discoloxia blomeri Curt.,Spaelotis ravida Den.Schiff.,Lycophotia molothina Esp.,Anarta myrtilli L.,Argynnis paphia L. (gynander) and Deilephila elpenor a D. porcellus L.

Literatura

Dostál J., 1954: Klíč k úplné květeně ČSR, ČSAV, Praha.

Hrdý I., 1973: Rukověť dobrého psaní ent. prací. Zprávy Čs.spol.ent.při ČSAV 9:3-21.

Hrubý K., 1964: Prodromus Lepidopter Slovenska. SAV, Bratislava.

Joukl H.A. 1910: Motýlové a housenky Střední Evropy. Praha.

Koch M., 1955,1958,1961: Wir bestimmen Schmetterlinge. Neumann Verlag, Radebeul und Berlin.

Moucha J., Zahradník J., 1975: Naši motýli noční. Albatros, Praha

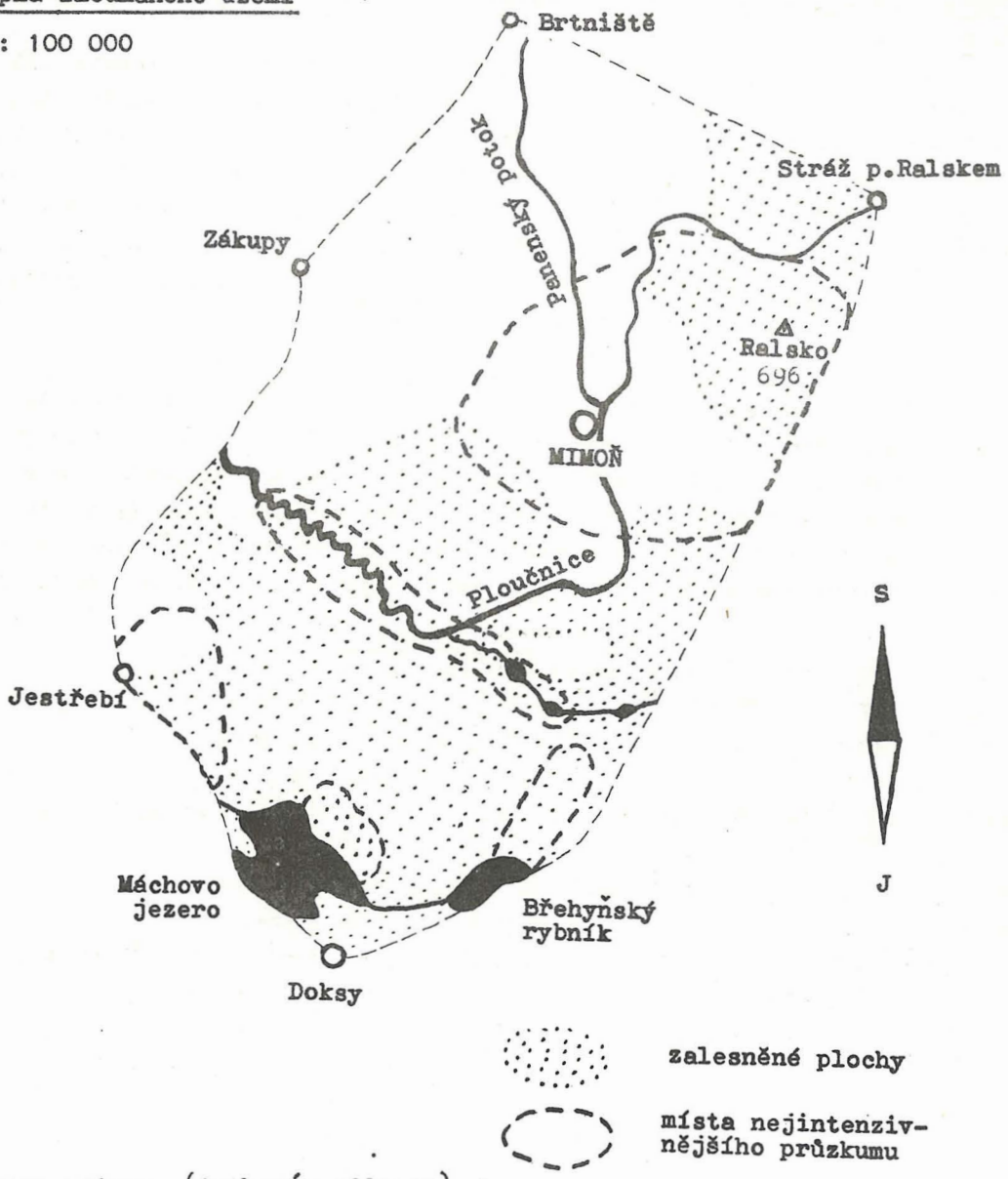
Moucha J., Choc V., 1972: Naši denní motýli: Albatros, Praha.

Soldát M., 1980: Motýlí fauna Týnce nad Sázavou a jeho okolí. Zprávy Čs.ent.spol.při ČSAV. 16: 65-96.

Tykač J., 1963: Poznávejme motýly. Praha.

Mapka zkoumaného území

1 : 100 000

Adresa autora (Author´s address) :

Marcel Bouma, Pionýrů 297, 539 44 Proseč u Skutče, okres Chrudim